

Ovaj odjeljak sadržava pregled raznih izvora prava u Belgiji.

1. Kojim se pravnim instrumentima ili „izvorima prava” određuju pravni propisi?

Pravo je skup strogih pravnih propisa, u pisanom ili drugačijem obliku, kojima se uređuju društveni odnosi između građana i vlasti i među građanima te organizira javna uprava.

Postoje **formalni** i **materijalni izvori**. Za razliku od formalnih izvora, materijalni izvori ne sadržavaju stvarne pravne propise. Primjeri materijalnih izvora uključuju, između ostalog, dobru vjeru, jednakost i razumno djelovanje.

Postoji pet kategorija materijalnih izvora. Tri su obvezujuća – **zakonodavstvo, običajno pravo i opća pravna načela**. Ostala dva su neobvezujuća – **sudska praksa i pravna doktrina**.

Zakonodavstvo je podrobnije razrađeno u točkama 3. i 5. u nastavku. Zakonodavstvo se definira kao pisana pravila koja donosi određeno tijelo. Običajno se pravo definira kao nepisano pravo koje djeluje kroz običaje i postupanja ljudi općenito, a posebice trgovaca. Općim se pravnim načelima izražavaju više vrijednosti koje određeno društvo želi poštovati, kao što su jednakost svih građana, proporcionalnost donesenih pravila i mjera te načelo djelovanja vlasti u skladu s pravom. Mnoga su od tih načela izražena u takozvanim pravnim maksimama, kao što su *non bis in idem* u kaznom pravu i načelo prema kojem *lex posterior derogat legi priori*.

Sudska praksa i pravna doktrina neobvezujući su pravni izvori. Sudska se praksa sastoji od cijelog skupa presuda koje donose sudovi. Presuda je obvezujuća samo za stranke u sudskom postupku; a sustav pravnih presedana ne postoji u Belgiji. Jedinice su univerzalno obvezujuće presude one Ustavnoga suda (*Cour constitutionnelle*). Ostali su viši sudovi Državno vijeće (*Conseil d'Etat*) (najviši upravni sud) i Kasacijski sud (*Cour de cassation*) (najviši redovni sud).

Međunarodno je pravo još jedan značajan izvor, a sastoji se prije svega od Ugovora o Europskoj uniji, uredbi i direktiva EU-a te Europske konvencije o ljudskim pravima. Pored toga, postoje brojne konvencije koje su sklopljene u okviru međunarodnih institucija kao što su Ujedinjeni narodi ili Vijeće Europe (multilateralne konvencije) ili između Belgije i neke druge države (bilateralne konvencije). Taj je izvor prava posljednjih desetljeća postao vrlo velik, a raste i dalje. Mnoge odredbe iz tih instrumenata izravno utječu na naš svakodnevni život.

Na **stranicama Législation belge** (na francuskom) ili **Belgische Wetgeving** (na nizozemskom) može se pristupiti bazi podataka **pročišćenog belgijskog zakonodavstva**. Upotrebom modula za traženje i indeksiranje može se pronaći bilo koji važeći normativni tekst koji je objavljen u službenom listu *Moniteur Belge od 1830. pa nadalje*. Međutim, upravni i fiskalni normativni tekstovi objavljeni **prije 1994.** još nisu u potpunosti dostupni.

2. Kakav je pravni položaj općih načela prava, običajnog prava i sudske prakse?

Vidi [1.pitanje](#).

3. Kakva je hijerarhija tih pravnih instrumenata?

Osobe s boravištem u Belgiji podliježu raznim kategorijama pravnih propisa. Za njih vrijede ne samo propisi koje donose belgijske savezne vlasti, već i oni koje donose tijela na nižoj razini kao što su pokrajine i lokalni okruzi (1). Belgija je i članica raznih međunarodnih i nadnacionalnih organizacija kao što su Ujedinjeni narodi, Europska unija, Vijeće Europe i NATO. Propisi koje donose te organizacije primjenjuju se i na belgijske vlasti i stanovništvo.

Zbog toga što svi zakonodavni organi nemaju strogo određeno područje nadležnosti i zbog toga što sve skupine propisa nemaju isti položaj, mogu se pojaviti sukobi. Zato postoji hijerarhija pravnih propisa u okviru kojih vrijedi načelo da pravni propisi na nižoj razini nikada ne bi trebala biti u sukobu s onima na višoj razini.

U belgijskom unutarnjem pravu **Ustav** ima najviši pravni položaj. Njime se uređuje dioba vlasti i način na koji se ta vlast izvršava. Ustavom se utvrđuju i temeljne vrijednosti društva i temeljna prava građana. Odlukom od 27. svibnja 1971., Kasacijski je sud odlučio da svi međunarodni i nadržavni instrumenti imaju prednost u odnosu na državne instrumente, uključujući Ustav. U slučaju da je uredba EU-a u sukobu s Ustavom, prednost ima uredba.

Ispod Ustava nalaze se, padajućim redoslijedom, sljedeći pravni propisi:

posebni zakoni (*lois spéciales*) (zakoni doneseni posebnom većinom kojima se određuje dioba vlasti i ključna operativna pravila javnih institucija),

zakoni (*lois*), uredbi (*décrets*) i pravilnici (*ordonnances*),

kraljevske odluke (*arrêts royaux*) i vladine odluke (*arrêts de gouvernement*) kojima se provode zakoni ili uredbi i ministarske odluke (*arrêts ministériels*).

4. Na koji način propisi sadržani u nadržavnim instrumentima stupaju na snagu na državnoj razini?

Uredbe EU-a primjenjuju se neposredno, a belgijska zakonodavna tijela nisu neposredno uključeni u njihovu provedbu. Ipak, unutarnje je zakonodavstvo potrebno za odobravanje i ratifikaciju međunarodnih sporazuma. U nekim područjima, sva zakonodavna tijela u Belgiji moraju odobriti i ratificirati sporazume, što može biti otežan i dugotrajan postupak. Unutarnja zakonodavna tijela također su uključena u provedbu direktiva EU-a, jer je za to uvijek potrebno unutarnje zakonodavstvo.

5. Koja su tijela nadležna za donošenje pravnih propisa?

Belgijska savezna država ima **trodiobu vlasti** na zakonodavnu, izvršnu i sudbenu. Zakonodavna vlast donosi zakone, izvršna ih provodi, a sudbena rješava sporove koji proizlaze iz primjene zakona.

Savezna zakonodavna vlast

Inicijativu za donošenje saveznog zakonodavstva može pokrenuti jedan ili više članova Zastupničkog doma, jedan ili više članova Senata ili kralj (u praksi, njegovi ministri ili državni tajnici). To su tri sastavna dijela zakonodavne vlasti u Belgiji.

Zakon se može temeljiti na prijedlogu zakona (*proposition de loi*), koji predlaže član Doma ili Senata, ili na nacrtu zakona (*projet de loi*), koji predlaže kralj (kralj ovlašćuje ministre za predlaganje nacrtu zakona). Prijedlozi i nacrti zakona imaju jednaku pravnu težinu.

Instrumente za provedbu saveznog zakonodavstva priprema izvršna vlast kojoj je na čelu kralj. Ovlasti se mogu prenijeti na ministra pa otuda razlika između kraljevskih i ministarskih odluka.

Zajednice, regije, pokrajine i općine

Belgija je **savezna država** koja se sastoji od zajednica (*communautés*) i regija (*régions*). One se tako nalaze u korijenu prava u okviru ovlasti koje su im dodijeljene Ustavom i određenim posebnim zakonima.

Ovlasti zajednica posebno se odnose na kulturu i obrazovanje, a ovlasti regija obuhvaćaju ekonomsku politiku i zaštitu okoliša. Za izvršavanje tih ovlasti svaka zajednica i regija ima parlament. **Zajednice i regije mogu donositi akte** koji se nazivaju **uredbama** (pravilnici u Regiji glavnog grada Bruxellesa). Zajedno s članovima Parlamenta, zajednica i regionalne vlade pripadaju zakonodavnoj vlasti na razini EU-a, regije ili zajednice (zakonodavna inicijativa). Te su vlade odgovorne i za provedbu svih donesenih uredbi i pravilnika.

Belgija je podijeljena i na **pokrajine** i **općine**. Na odgovarajućim razinama, pokrajinska i općinska vijeća (*conseils*) isto donose **propise** i **pravilnike** u područjima pod njihovom odgovornošću, kao što su javna sigurnost, skupljanje otpada, kultura i obrazovanje u pokrajinama i općinama. Izvršna pokrajinska vlast (*collège provincial*) i izvršna općinska vlast (*collège communal*) provode te propise (kao i propise na višoj razini poput zakona, uredbi, pravilnika i odluka, u okviru svojih ovlasti).

Na tim su razinama prisutne dvije od triju vlasti: zakonodavna vlast, koju čine parlamenti zajednice i regionalni parlamenti te pokrajinska i općinska vijeća; i izvršna vlast koju čini vlada zajednice i regionalna vlada te pokrajinska i općinska izvršna vlast. Sudbena vlast nije podijeljena na ovakav način. Organizacija sudova potpada isključivo pod saveznu odgovornost.

6. Kakav je postupak donošenja tih pravnih propisa?

Vidi [5. pitanje](#).

Na saveznoj razini, Predstavnički dom i, prema potrebi, Senat **glasuju o nacrtima zakona ili prijedlozima zakona** nakon što ih je eventualno razmotrilo Državno vijeće. Oni se tada upućuju **kralju**, koji **ih odobrava i proglašava** nakon što ih **supotpíše resorni ministar**.

7. Na koji način stupaju na snagu državni propisi?

Savezno zakonodavstvo počinje postojati kada ga ozakoni i proglasi kralj. Obično stupa na snagu deset dana nakon njegove objave u Službenom listu Belgije, osim ako je drugačije određeno (2).

Zakonodavstvo državne savezne jedinice – uredbe i pravilnike – donosi i objavljuje vlada te savezna jedinica. Ono stupa na snagu deset dana nakon njegove objave u službenom listu *Moniteur Belge*, osim ako je drugačije određeno.

8. Na koji se način rješavaju sukobi između različitih pravnih propisa u državi članici?

Sukobi među ispravno donesenim pravnim instrumentima rješavaju se na razne načine. Hijerarhijom pravnih propisa omogućeno je sprečavanje većine sukoba, ali ako do njih svejedno dođe, potrebno ih je riješiti.

Člankom 142. Ustava Ustavnom je sudu dodijeljena isključiva nadležnost za ocjenu suglasnosti zakonodavstva s propisima kojima se uređuju ovlasti države, zajednica i regija. Ti su propisi utvrđeni Ustavom i zakonodavstvom o institucijskoj reformi u saveznoj državi Belgiji.

Ustavni je sud isto tako nadležan odlučivati u predmetima u kojima se tvrdi da se zakonodavstvom krše temeljna prava i slobode osigurani glavom II.

(člancima 8. – 32.) Ustava. Oni uključuju načelo jednakosti (članak 10.) i zabranu diskriminacije (članak 11.). Ustavni sud također može ocijeniti sukladnost zakonodavstva s člankom 170. (načelo zakonitosti u poreznom pravu), člankom 172. (jednakost u poreznom pravu) i člankom 191. (zaštita stranih državljana) Ustava.

Vidi i [Service public fédéral Justice](#) i posebni Zakon od 6. siječnja 1989. o Ustavnom sudu – „*législation consolidée*”.

Državno vijeće(3), djelujući na temelju članka 160. Ustava, rješava sve sukobe između provedbenih instrumenata (odluka i propisa) i zakonodavnih instrumenata. Postoji i Parlamentarni odbor za reviziju koji se bavi pitanjima sukoba interesa.

(1) Usp. [Service public fédéral Justice \(https://justitie.belgium.be\)](https://justitie.belgium.be), „*Législation consolidée*”, Ustav iz 1994. i posebni Zakon od 8. kolovoza 1980. o institucijskoj reformi, te [web-mjesto saveznog portala](#), pod „La Belgique”.

Flamanska zajednica s Flamanskim vijećem (poznato i pod nazivom Flamanski parlament)

Francuska zajednica s Vijećem francuske zajednice

Zajednica njemačkog govornog područja s Vijećem zajednice njemačkog govornog područja

Flamanska regija s istim Flamanskim vijećem

Valonska regija s Vijećem valonske regije

Regija glavnog grada Bruxellesa s Vijećem glavnog grada Bruxellesa (za određena pitanja ustrojena je kao Flamanski i Francuski odbori za poslove zajednice)

Zajednice imaju ovlasti nad:

1. pitanjima u kulturi;

2. obrazovanjem, osim [...];

3. suradnjom među zajednicama i međunarodnom suradnjom, uključujući ovlasti sklapanja sporazuma o pitanjima iz točaka 1. i 2.

Vijeća flamanske i francuske zajednice donose odluke koje se primjenjuju na njihovom području o raznim pitanjima koja se odnose na suradnju među zajednicama i međunarodnu suradnju, uključujući ovlasti sklapanja sporazuma. Vijeće zajednice njemačkog govornog područja ima slične ovlasti.

Regionalna vijeća imaju ovlasti za pitanja koja se odnose na prostorno uređenje, spomenike i upravljanje ruralnim resursima, gospodarstvo, poljoprivredu itd.

(2) Vidi [Service public fédéral Justice](#), „*Législation consolidée*”, Zakon od 31. svibnja 1961. o upotrebi jezika u zakonodavstvu i izradi nacrtu, objava i stupanju na snagu zakona i propisa.

(3) Vidi [Service public fédéral Justice](#), „*Législation consolidée*”, pročišćeni zakoni od 12. siječnja 1973. o Državnom vijeću.

« [Pravni poredak – opće informacije](#) | [Belgija – opće informacije](#)

Posljednji put ažurirano: 06/08/2019

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.